

Rezoluția de Unire de la Alba Iulia (din 1 Decembrie 1918) și autonomia

Hotărârea de unire a Transilvaniei cu România, adoptată la 1 Decembrie 1918, cuprinde nouă puncte, care au în centrul lor următoarele idei:

- I. „Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească“ decretează unirea acestor români și a teritoriilor locuite de dânșii cu România.
- II. Se rezervă teritoriilor sus indicate autonomie provizorie, până la întrunirea adunării constituante.
- III. Se emit principiile fundamentale de alcătuire a noului stat român.
- IV. Se cere congresului de pace să asigure dreptatea și libertatea tuturor națiunilor mari și mici și să elimine războiul din raporturile internaționale.
- V. Se adresează un salut „fraților din Bucovina“, care se uniseră cu trei zile înainte cu România.
- VI. Sunt salutate națiunile eliberate din jugul austro-ungar.
- VII. Se cinstește memoria eroilor români sacrificați pentru libertatea și unitatea națiunii române.
- VIII. Se mulțumește Puterilor Aliate (Antantei) pentru că au scăpat civilizația din „ghearele barbariei“.
- IX. Se decide înființarea Marelui Sfat Național Român, ca reprezentant al „națiunii române din Transilvania, Banat și Țara Ungurească“.

Singurul articol dintre cele nouă care are subpuncte (anume șase) este cel de-al treilea. Aceste șase subpuncte concretizează principiile alcătuitoare de stat: libertatea națională a „popoarelor conlocuitoare“; libertatea confesională a tuturor cultelor din stat; vot universal, egal, direct și secret pentru ambele sexe, de la 21 de ani în sus; libertatea presei, de asociere, de întrunire și de gândire; reforma agrară radicală; drepturi pentru muncitorimea industrială echivalente celor din statele cele mai avansate din Apus.

Termenul de autonomie este folosit de două ori în textul Rezoluției menționate. Prima utilizare a sa apare la începutul actului, anume la articolul al II-lea: „Adunarea Națională rezervă teritoriilor sus indicate (Transilvania, Banat și Țara Ungurească¹) autonomie provizorie până la întrunirea Constituantei, aleasă pe baza votului universal“. După cum se vede, este vorba despre decretarea autonomiei teritoriilor locuite în majoritate de români, unite cu România (circa 100.000 de km pătrați), teritorii privite în întregime lor. În al doilea rând, chiar și acestor teritorii Adunarea le-a propus autonomie provizorie, doar până la întrunirea adunării, alese prin vot universal, menite să dea Regatului României o nouă Constituție. Toate aceste prevederi s-au respectat în linii mari, iar Transilvania cu Banatul și Părțile vestice s-au încadrat definitiv în România, fără nicio autonomie, doar după trecerea unui interval de timp. Prima și cea mai importantă decizie a Adunării Naționale nu a fost autonomia provizorie a provinciei (provinciilor), cu „decretarea“ unirii lor cu România. Punctul nodal al documentului este tocmai unirea românilor respectivi și a teritoriilor menționate cu România. Iar această unire a

¹Este vorba despre *Partium* sau „Părțile ungurești“ (în sensul de regiunile locuite de români situate spre Ungaria), adică despre Crișana, Sătmar, Maramureș, Solnoc, Ung, Bereg, Ugocea etc.

fost „decretată“ de către cei 1228 de delegați, aleși în chip democratic și posesori de documente oficiale („credenționale“), reprezentanți ai tuturor românilor în cauză. Este drept că decidenții unirii, spre cinstea lor, se ocupă pe larg de minoritățile naționale și confesionale din Transilvania și de soarta lor din Regatul României, pentru că românii nu au dorit să se transforme din asupriți în asupritori. Între „principiile fundamentale la alcătuirea noului stat român“ unificat, Adunarea Națională a stabilit: „deplina libertate națională pentru toate popoarele conlocuitoare“ și „egala îndreptățire și deplina libertate autonomă confesională pentru toate confesiunile din stat“. „Deplina libertate națională“ este explicată clar, fără putință de interpretări paralele și ea însemna, pentru autorii Rezoluției, dreptul „popoarelor conlocuitoare“ de a se „instrui, administra și judeca în limba proprie“, de „a fi reprezentate în corpurile legiuitoare“ ale României, de a fi reprezentate în guvernarea țării. Termenul de „autonomă“ este aici un adjectiv și se referă la „toate confesiunile din stat“ și nu doar la confesiunile minorităților.

Ce comentarii se pot face în legătură cu acest document, din perspectiva trecerii unui secol de la elaborarea sa?

1. Nicăieri în textul Rezoluției nu se face vreo referire la autonomia vreunei părți din Transilvania după criteriile etnice. De altminteri, „autonomiile istorice“ din Transilvania, inclusiv „Pământul secuiesc“, fuseseră desființate de către statul dualist austro-ungar (mai exact, de către parlamentul și guvernul de la Budapesta) în a doua jumătate a secolului al XIX-lea.
2. Cea mai numeroasă minoritate din România, cea maghiară (care reprezintă peste 6% din populația țării), se poate „instrui“ în limba proprie pe teritoriul României, de la grădiniță până la universitate, la nivelele licență, masterat și doctorat.
3. Aceeași minoritate maghiară se poate „administra“ în limba proprie peste tot unde deține majoritatea simplă și unde organele de conducere, de la primari până la membrii consiliilor locale, județene etc. sunt de limbă maghiară. Nu există localitate mixtă în România în care minoritățile să nu fie reprezentate prin vot, în funcție de număr.
4. Aceeași minoritate maghiară se poate „judeca“ în limba proprie acolo unde se îndeplinesc condițiile cerute de lege. Orice membru al minorității ungare poate vorbi în fața instanțelor de judecată în limba maghiară, asigurându-i-se, la nevoie, traducător.

Rezoluția Adunării Naționale nu „decretează“, adică nu hotărăște decât un singur lucru, care este capital, anume unirea Transilvaniei cu România. În rest, face propuneri de respectat către „noul stat român“, din care decisese ca pomenitele teritorii să facă parte. Statul român, atât în perioada interbelică, cât și ulterior, a respectat, în linii mari și în funcție de regimurile politice, aceste propuneri privind drepturile minorităților.

De altminteri, dreptul moral al liderilor minorității ungare din România de a chestiona autoritățile române de stat în legătură cu aplicarea deplină a rezoluției de unire de la 1 Decembrie 1918, de la Alba Iulia, rămâne discutabil, dintr-un motiv foarte simplu. Maghiarii, în postura lor de comunitate globală, nu au recunoscut niciodată unirea Transilvaniei cu România în chip explicit, fără echivoc, așa cum au făcut-o sașii, șvabii, ucrainenii, romii etc. Ce înseamnă asta? Înseamnă neacceptarea „decretului“ de la 1 Decembrie 1918, emis de majoritatea absolută a populației Transilvaniei, în acord cu toate prevederile internaționale aflate atunci în vigoare și ratificat de Conferința de pace de la Paris din 1919-1920, revalidat apoi la Conferința de pace din 1946-1947, recunoscut de alte documente cu valoare juridică

internațională, deopotrivă înainte și după 1989. În acest caz, liderii comunității ungare care au agreat și agreează această poziție (nu toți maghiarii!) se situează nu doar în afara legilor românești, ci și în afara celor internaționale și nu au dreptul să invoce un document pe care nu-l acceptă în esența sa. Cu alte cuvinte, nu poți lua din Rezoluția adunării de la Alba Iulia doar ceea ce îți convine. Dar chiar și așa, făcând pledoarie *pro domo*, cum s-a văzut, liderii maghiari se înșală: declarația respectivă, cu putere de lege doar în privința Unirii, nu prevede nicăieri autonomie pentru minoritățile etnice din Ardeal.

Acad. Ioan-Aurel Pop,
Președintele Academiei Române